

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תתסד

ערב שבת קודש

פרשת תצווה

ז' באדר א' ה'תשע"א



יוצא לאור עלידי

מכון ליובאוויטש שעליד

צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

ז' באדר-ראשון ה'תשע"א – י"ד באדר-ראשון ה'תשע"א

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	ז' באדר-ראשון	הלי' שאלה ופקדון פרק ג-ה.	הלי' טומאת צרעת פרק יב.	מ"ע רמד.
ש"ק	ח' באדר-ראשון	פרק ו-ח.	פרק יג.	מ"ע רמב.
א'	ט' באדר-ראשון	הלי' מלוה ולוה.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק יד.	מ"ע קצו. מל"ת רלד.
ב'	י' באדר-ראשון	פרק ד-ו.	פרק טו.	מ"ע קמב.
ג'	י"א באדר-ראשון	פרק ז-ט.	פרק טז.	מל"ת רלט.
ד'	י"ב באדר-ראשון	פרק י-יב.	הלי' מטמאי משכב ומושב.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע קצט. מל"ת רמ.
ה'	י"ג באדר-ראשון	פרק יג-טו.	פרק ב.	מל"ת רמא. רמב.
ו'	י"ד באדר-ראשון	פרק טז-יח.	פרק ג.	מל"ת רלה.

זמני השבוע *

צאת הכוכבים	שקיעת החמה***	מנחה גדולה	חצות היום והלילה	סוף זמן ק"ש	זריחת החמה	זמן ציעית ותפילין	עלות השחר**		תאריך
							ד' 120 לפני הזריחה	ד' 72 לפני הזריחה	
5.48	5.22.8	12.25	11.55	9.10	6.35	5.36	5.14	4.28	ו', ז' באדר א'
5.49	5.23.7	12.25	11.55	9.09	6.34	5.35	5.14	4.27	ש"ק, ח' באדר א'
5.49	5.24.6	12.25	11.55	9.09	6.33	5.34	5.13	4.26	א', ט' באדר א'
5.50	5.25.4	12.25	11.55	9.08	6.32	5.33	5.12	4.25	ב', י' באדר א'
5.51	5.26.3	12.25	11.55	9.08	6.31	5.33	5.11	4.24	ג', י"א באדר א'
5.52	5.27.2	12.25	11.55	9.07	6.30	5.32	5.10	4.24	ד', י"ב באדר א'
5.53	5.28.0	12.25	11.55	9.07	6.29	5.31	5.09	4.23	ה', י"ג באדר א'
5.53	5.28.9	12.25	11.55	9.06	6.28	5.30	5.09	4.22	ו', י"ד באדר א'

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת		ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י
6:03	5:04	6:00	4:51	6:02	5:01	6:00	4:46	6:03	5:04
6:09	5:10	6:06	4:57	6:07	5:07	6:06	4:52	6:09	5:10

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעליד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

ISSN 0793-7474 אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

מה יהיה דין שנת העיבור כשיבוא משיח?

לעתיד לבוא, כשללכונה יהיה אור עצמי משלה, האם יהיה עוד צורך בעיבור שנים? • מהו הכוח לפסק-דין בזמן הזה, כאשר ייתכן שישתנה לאחר ביאת המשיח? • והאם ייתכן לומר שמצוות עיבור שנים וקידוש חודשים היו זמניות בלבד? • הנתינת-כוח לתשובה מחודש העיבור • ההוראה: לנצל את הרגעים בגלות לפני ה"שנים שאין בהם חפץ" • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

א. כללות עניין חודש העיבור הוא כתוצאה ממיעוט הירח, שכן, בתחילת הבריאה היו השמש והירח באופן של "שני המאורות הגדולים", ולאחרי קטרוג הלבנה נאמר לה "לכי ומעטי את עצמך"¹, ואז נעשית הלבנה "המאור הקטן", וכתוצאה מזה נעשה החילוק שבין שנת החמה לשנת הלבנה, שאז יש צורך בחודש העיבור כדי להשלים את חיסרון שנת הלבנה לגבי שנת החמה.

ונמצא שענינו של חודש העיבור הוא - להשלים את החיסרון של שנת הלבנה, חסרון שנעשה על-ידי עניין בלתי רצוי, מיעוט הירח, שעל זה צריך להיות עניין של תשובה וכפרה כו', וענינו בעבודה - עבודת התשובה, וכפי שמצינו² בנוסח תפלת מוסף של ראש-חודש שיש נוהגים להוסיף בשנת העיבור: "ולכפרת פשע" (אף שאין זה מנהג חב"ד), וטעם הדבר - מפני שבשנת העיבור ישנה הדגשה מיוחדת בנוגע לעבודת התשובה.

ומובן שכאשר שנת העיבור באה לאחרי שנה פשוטה, אשר בה (בשנה פשוטה) הייתה העבודה על-דרך הרגיל, עבודת הצדיקים ("תמידים כסדרם")

אזי התשובה אינה על עניינים בלתי-רצויים ח"ו, שהרי לפני זה נמצאים כבר בדרגת "צדיקים", כי אם באופן ד"לאתבא צדיקייא בתיובתא"³, היינו שמלבד העילוי של עבודת הצדיקים ישנו גם העילוי של עבודת התשובה.

ב. אמנם עדיין יש מקום לשאלה בדבר:

מכיוון ש"לישועתך קווינו כל היום", היינו שמקום שמיח צדקנו בא "היום" - הרי מכיוון שלאחרי ביאת משיח צדקנו יהיה קידוש החדשים על-פי הראייה, יתכן שבנוגע לפועל לא תהיה שנה הבאה שנת העיבור?!

ובכן עניין זה הוא בנוגע לכל פסקי-דינים בתורה:

ישנם פסקי דינים בתורה הנוגעים לא רק לרגע

(1) חולין ט, רע"ב.

(2) א"ר ופמ"ג או"ח סתכ"ג.

(3) לקו"ת ר"ה נח, ד. ובכ"מ.



שישתנה פסק־הדין, מכל מקום אין זה גורע מאומה בתוקף פסק־הדין בזמן הזה בתור "דבר ה' זו הלכה". ולא עוד, אלא שעל־ידי הפסק־דין בזמן הזה - ממחרים את הפסק־דין לעתיד לבוא, כאשר יקויים היעוד "ואשיבה שופטיך כבראשונה":

ידוע פסק־דין הרמב"ם¹¹ שעל־ידי "מצווה אחת" - "הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות וגרם לו ולהם תשועה והצלה", עד ל"תשועה והצלה" העיקרית - גאולה האמיתית והשלימה על־ידי משיח צדקנו.

ומכיוון שביורור פסק־דין בתורה הוא עניין של מצווה - נמצא שעל־ידי פסק־דין בזמן הזה, "מצווה אחת", פועלים "תשועה והצלה" גאולה האמיתית והשלימה על־ידי משיח צדקנו, שאז יקויים היעוד "ואשיבה שופטיך כבראשונה".

ובנוגע לענייננו:

בזמן הזה ישנה הוראת התורה שקביעות החדשים והשנים תהיה על־פי החשבון. ומכיוון שכן, הרי הידיעה ששנה הבאה היא שנת העיבור - יש בה את כל התוקף של פסק־דין התורה, "דבר ה' זו הלכה", וזאת - אפילו אם בפועל ממשיכתה הדין הדבר כאשר יבוא משיח צדקנו לפני חודש העיבור, ובמילא ישנה נתינת כוח על־פי תורה לעסוק בעבודת "לאתבא צדיקיא בתיובתא", כבר בהתחלת השנה.

* * *

ג. כאשר מזכירים את עניין שנת העיבור . . ישנו דבר תמוה (שלעת עתה לא מצאתי שיתעכבו על זה):

...אחד היעודים לעתיד לבוא הוא - "והיה אור הלבנה כאור החמה"¹². ומכיוון שכן, נמצא שאז לא יהיה שייך כללות עניין עיבור שנים, כי: עיבור השנה בא למלא ולהשלים את החיסרון של שנת הלבנה לגבי שנת החמה, חסרון הנובע ממיעוט הלבנה, "לכי ומעטי את עצמך", שלהיותה "מאור הקטן" אזי סיבובה והילוכה בגלגל שלה קטן יותר מסיבוב והילוך החמה, "מאור הגדול". מה שאין כן בהתחלת הבריאה, לפני מיעוט הלבנה, כאשר

זה בלבד, אלא גם לימים שלאחרי זה, מכאן ועד שלושים יום, מכאן ועד שנה, ואפילו מכאן ועד כמה שנים.

ומכיוון שכן, נשאלת אותה השאלה: כאשר רב מורה־הוראה פוסק דין בעניין הנוגע מכאן ועד שלושים יום (ועוד יותר) - מהו התוקף של פסק־דין זה ביועו שמיח צדקנו בא תיכף ומיד (כפי שמבקש ואומר: "כי לישועתך קוינו כל היום"), "ומשה ואהרן יהא עמנו"⁴, ובמילא יצטרכו לברר דין זה אצל משיח צדקנו, ומשה ואהרן?! והביאור בזה - בפשטות:

כתיב⁵ "ובאת גו' אל השופט אשר יהיה בימים ההם", ודרשו חז"ל⁶: "אין לך אלא שופט שבימך", ומובן שאין זה באופן של לית־ברירה, מפני שאין משהו אחר שיוכלו לשאול אצלו, כי אם שפסק־הדין של ה"שופט שבימך" נעשה פסק־דין בתורה, "דבר ה' זו הלכה"⁷, עד שישנו ציווי "על־פי התורה אשר ירוך גו' תעשה לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך"⁸ - מצות עשה ומצות לא תעשה (כפסק־דין הרמב"ם⁹).

כלומר, כאשר ישנו פסק־דין של בית־דין, יחיד מומחה, "שופט שבימך", שצריך לעשות כך וכך - הרי זה חיוב על־פי תורה, ומה שייכתן שאחר כך יבוא בית דין אחר ויפסוק באופן הפכי, ואז, יהיה חיוב על־פי תורה לעשות באופן הפכי - אין זה גורע מאומה בתוקף הפסק־דין הקודם בתור "דבר ה' זו הלכה". ואפילו בסנהדרין זו עצמה - כאשר עמדו למניין ופסקו כדעת הרוב, ולאחרי זמן עמדו שוב למניין, ומצאו שנשתנה דעת הרוב, ופסקו להיפך - הרי גם הפסק־דין הקודם, בשעתו, יש בו את כל התוקף של "דבר ה' זו הלכה".

וכמו כן בנוגע לפסק־דינים של רב מורה־הוראה בימינו אלו, "שופט שבימך" - שלמרות שתיכף ומיד יבוא משיח צדקנו, ויקויים היעוד¹⁰ "ואשיבה שופטיך כבראשונה", ובמילא ייתכן

(4) ראה יומא ה, ב. תוד"ה אחד - פסחים קיד, סע"ב.

(5) שופטים יז, ט.

(6) ר"ה כה, ב. הובא בפרש"י עה"פ.

(7) שבת קלח, ב.

(8) שופטים יז, יא.

(9) ריש הל' ממרים.

(10) ישעיה א, כו.

(11) הל' תשובה פ"ג ה"ד.

(12) ישע"ל, כו.



הרמב"ם במניין המצוות - יש צורך לבאר שמצווה זו נוהגת לדורות מכיוון ש"בכל דור שימצא בו אפשרות הדבר ההוא", חייבים לקיים את המצווה בפועל¹⁶. ועל-פי זה צריך להבין: מדוע נמנית מצוות קידוש חדשים ועיבור שנים במניין המצוות - הרי מצוות אלו לא יהיו שייכות כאשר יקוים היעוד "והיה אור הלבנה כאור החמה"!
 בשלמא לשיטת הרמב"ם שפוסק להלכה¹⁷ ש"בימות המשיח . . . עולם כמנהגו נוהג . . . אין בין

היו "שני המאורות הגדולים"¹³, ועל דרך זה לעתיד לבוא, כאשר "והיה אור הלבנה כאור החמה" - לא יהיה חסרון בשנת הלבנה לגבי שנת החמה, ובמילא לא יהיה צורך בשנת העיבור. אמנם אי אפשר לדעת באיזה אופן בדיוק יהיו גלגל החמה וגלגל הלבנה לעתיד לבוא, אבל לא יתכן שיהיה שינוי עיקרי ביניהם עד שיהיה צורך בעניין עיבור שנים כבזמן הזה. ועל דרך זה בנוגע לכללות עניין קידוש החדשים

לעתיד לבוא, כאשר "והיה אור הלבנה כאור החמה" - לא יהיה חסרון בשנת הלבנה לגבי שנת החמה, וממילא לא יהיה צורך בשנת העיבור

העולם הזה לימות המשיח אלא שיעבור מלכויות בלבד", "וזה שנאמר בישעיה¹⁸ (בהפטרת אחרון של פסח) וגר זאב עם כבש ונמר עם גדי ירבו - משל וחירה . . . וכן כל כיוצא באלו הדברים בעניין המשיח הם משלים", נמצא, שגם היעוד "והיה אור הלבנה כאור החמה" - משל הוא, ובמילא, גם בימות המשיח יהיה קיום המצווה של קידוש חדשים ועיבור שנים; אמנם, לדעת הפוסקים¹⁹ שיעודים אלו הם כפשוטם וכמדובר כמה פעמים שאפילו הרמב"ם עצמו כתב באגרת תחיית-המתים²⁰ שמה שכתב בספר ה"יד" שעניינים אלו הם משלים, "אין דברנו החלטי כו' ואם הוא כפשוטו הרי יהיה נס כו'". וכפי שנתבאר פעם²¹ שזהו החילוק שבין ב' התקופות שבימי המשיח: בתקופה הא' - עניינים אלו אינם אלא משל, ובתקופה הב' יהיו גם כפשוטם - צריך להבין: מדוע מונים את מצוות קידוש חדשים ועיבור שנים במניין המצוות, הרי מצוות אלו יבטלו לימות המשיח?!

ה. לכאורה יש מקום לתרץ קושיא זו - בהקדים

- מולד הלבנה, "כזה ראה וקדש"¹⁴: המושג של מולד הלבנה - שייך רק כאשר הלבנה היא "מאור הקטן", שאין לה אור עצמי, אלא מקבלת את אורה מן השמש, ולכן יש שינויים באור הלבנה - החל מ"מולד הלבנה" (לאחרי שנתעלם אורה לגמרי), וחוזר חלילה - שכל זה תלוי באופן קבלת האור מן השמש, בהתאם למיקומה של הלבנה ביחס לשמש והארץ. אמנם, כאשר אור הלבנה יהיה כאור החמה, היינו, שיהיה לו אור עצמי (כמו לחמה) - אזי לא שייך בה כל המושג של שינויים, ובמילא לא יהיה שייך כללות עניין מולד הלבנה, "כזה ראה וקדש", קידוש החדשים.

ד. ועל-פי זה מתעוררת תמיהה: ידוע הכלל¹⁵ שאין ראוי למנות מצוות שאין נוהגות לדורות, כמו: הציווי על פרטי מעשה המשכן, פרטי הציוויים הקשורים עם ה"מן" וכיוצא בזה. ולכן בנוגע לציווי "לא תחיה כל נשמה" לגבי ז' האומות (וכן הציווי של מחיית עמלק) שמונה

16 ראה לקו"ש חכ"ג ע' 37. וש"נ.
 17 הל' מלכים פי"ב ה"א.
 18 יא, ו.
 19 ראב"ד שם ה"א (ראה נ"כ שם).
 20 פ"ו.
 21 ראה גם לקו"ש חט"ו ע' 417 ואילך. וש"נ.

13 בראשית א, טו.
 14 ר"ה כ, א. רמב"ם הל' קידוה"ח בתחלתו. הובא בפרש"י עה"ת בא יב, ב.
 15 סה"צ להרמב"ם בשורש השלישי.



קושיא גדולה יותר:

אמרו חז"ל²² שמצוות בטלות לעתיד לבוא, וכדברי הגמרא²³ "הגיעו שנים אשר תאמר אין לי בהם חפץ"²⁴ - אלו ימי המשיח". ועל-פי זה - קושיא הנ"ל היא בנוגע לכל המצוות כולם!?

והביאור בזה - בפשטות: הכלל שבמניין המצוות נכללים רק הנוהגות לדורות אינו אלא בנוגע לכל משך הזמן שישנו כללות עניין קיום המצוות, מה שאין כן לאחר שיתבטל כללות עניין המצוות, כפשוט.

ועל-פי זה אפשר לתרץ גם בענייננו:

מבואר באגרת הקודש²⁵ ש"מה שאמרו רז"ל דמצוות בטלות לעתיד לבוא היינו בתחיית המתים, אבל לימות המשיח קודם תחיית המתים אין בטלים", וכפי שמביא שם²⁶ כמה דוגמאות - הלכות שחיטה (בנוגע לקרבנות), חלב ורם, דיני טומאת יולדת וכיוצא בזה.

ולכן יש לומר, שהיעוד "והיה אור הלבנה כאור החמה" קאי על התקופה שלאחרי תחיית המתים, אבל לימות המשיח (לפני תחיית המתים) - לא יהיה שינוי באור הלבנה. ומכיוון שכן, נמצא שמצוות קידוש החדשים ועיבור שנים נוהגות לדורות - כל זמן שישנו כללות עניין קיום המצוות.

אמנם תירוצו זה קשה לתווך עם ביאור החסידות שהיעוד "והיה אור הלבנה כאור החמה" קשור עם שלימות וגמר הבריורים, שאז עולה שם ב"ן בשם ס"ג כו', שמזה משמע שיעוד זה יהיה תיכף ומיד בביאת המשיח (גמר הבריור), ולא שידחה למשך זמן שלאחרי זה כו' (לאחרי תחיית המתים).

¶ ביאור ההוראה מכל האמור - בעבודת האדם: כאשר מדברים אודות עניין שנת העיבור ב"אחרון של פסח", זמן הקשור עם הגאולה העתידה - נזכר יהודי שעוד מעט יגיע זמן שלא יהיה שייך כל העניין של עיבור שנים (וקידוש

חדשים), כאשר יקום היעוד של "והיה אור הלבנה כאור החמה".

ולכן, עליו לייקר כל רגע ורגע, בהם ניתנת לו ההזדמנות לקיים את מצוות עיבור שנים - על-פי החשבון שנקבע על-ידי הלל הידוע ולא הלל הזקן, כי אם נכדו כו', וכיוצא בזה בנוגע לקידוש חדשים ("כזה ראה וקדש") - מידי חודש בחדשו, ולנצל את הזמן שנשאר לו לעסוק בכל עניינים אלו מתוך שמחה וטוב לבב - קודם ש"יגיעו שנים אשר תאמר אין לי בהם חפץ" [...].

ז. ויהי רצון שמהדיבור אודות מצוות קידוש חדשים ועיבור שנים - נזכה בקרוב ממש לקיים מצווה זו בפועל ממש, כאשר יקום היעוד "ואשיבה שופטין כבראשונה"¹⁰.

ואז יהיה קיום מצווה זו על-ידי משה רבינו, ככפעם הראשונה שנאמר למשה רבינו "כזה ראה וקדש" - כמוכח מדברי הגמרא²⁷ שעוד לפני תחיית המתים ואפילו לפני שלימות הגאולה, יהיו כבר "משה ואהרן עמהם", שהרי עניין זה מובא בגמרא בנוגע לאופן לבישת בגדי כהונה לעתיד לבוא, בבית המקדש השלישי - "כיצד מלבישן לעתיד לבוא . . . לכשיבואו אהרן ובניו ומשה עימם" - והרי בניין בית המקדש השלישי והעבודה בו תהיה תיכף ומיד בכיאת משיח צדקנו, עוד לפני שלימות הגאולה - "יקבץ נדחי ישראל"²⁸.

וכל זה - תיכף ומיד ממש, שהרי בית המקדש השלישי עומד בנוי ומוכן למעלה, וצריך רק לדרת ולבוא למטה²⁹, וכפי שעניין זה מתבטא ב"הלכה" - שבית המקדש השלישי יכול לבוא גם בלילה כו'³⁰.

(קטעים מהתוועדויות שבת פרשת ניצבים ה'תשמ"ה ואחרון של פסח ה'תשד"מ; התוועדויות תשמ"ה כרך ה, עמ' 3026-3029; התוועדויות תשד"מ כרך ג עמ' 1527-1531 - בלתי מוגה)

(27) יומא ה, ב.

(28) ראה רמב"ם הל' מלכים ספ"א.

(29) פרש"י ותוס' - סוכה מא, סע"א. לקר"ש ח"י"ח ע' 418 הערה

64. וש"נ.

(30) פרש"י ותוס' שם.

(22) נדה סא, ב.

(23) שבת קנא, ב.

(24) קהלת יב, א.

(25) סכ"ז (קמה, סע"א ואילך).

(26) קמג, סע"א ואילך.

בגאולה הקטן גדול יהיה

מעלתם של ישראל בעניין הקטנות

...על-אחת-כמה-וכמה - ההוספה בשמחה, "משנכנס אדר מרבים בשמחה", שכולל גם אדר ראשון, כמרומז בפירושו רש"י "ימי ניסים היו לישראל פורים ופסח", שגם הגאולה דפסח קשורה עם חודש אדר, שבו נולד משה רבינו, מושיען של ישראל, והרי גם לידת משה רבינו (כמו פטירתו) קשורה עם ז' אדר ראשון.

ויהי-רצון שעוד לפני פורים קטן (בשבת פרשת תצווה) יהיה כבר "מיסמך גאולה לגאולה" - גאולת פורים לגאולה האמיתית והשלימה על-ידי משיח צדקנו, "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות". ואף שמדובר אודות פורים קטן - הרי בעניין הקטנות מתבטאת מעלתם של ישראל, "יעקב כי קטן", "דוד הוא הקטן", ולכן דומין ללבנה ומונין ללבנה, "המאור הקטן", ועל-ידי זה באים לגדלות האמיתית - "זה הקטן גדול יהיה" - בגאולה האמיתית והשלימה, "שהם עתידים להתחדש כמותה", ובפרט ב(סמיכות ל)י"ד בחודש (פורים קטן) שבו מתחיל העניין ד"קיימא סיהרא באשלמותא", ובזה גופא - י"ד אדר ראשון, ש"ראשון" קשור עם משיח ובית-המקדש, שנקראים "ראשון", "בניין בית-המקדש, דכתיב כיסא כבוד מרום מראשון מקום מקדשנו ושמו של משיח דכתיב ראשון לציון הנה הנם".

ואז יהיה גם העניין ד"ואתה תצווה" בתכלית השלימות והגילוי - כי "לא יכנף עוד מוריך והיו עיניך רואות את מוריך" (ועד שיתגלה ויאיר בכל העולם, מלשון העלם, "מערב עד בוקר", שמהפכים ה"ערב" ל"בוקר"), ובאופן שמראה באצבעו ואומר זה, וב' פעמים זה, "הנה אלוקינו זה גו' זה הוי' קיווינו לו", ומתוך שלימות השמחה - "נגילה ונשמחה בישועתו", "שמחת עולם על ראשם".

וכן תהיה לנו - גאולה האמיתית והשלימה על-ידי משיח צדקנו תיכף ומיד ממש, "בנערינו ובזקנינו גו' בכנינו ובבנותינו", ו"הקיצו ורננו שוכני עפר", וכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו בראשם, וכולנו יחדיו, "קהל גדול" - "ישוּבו הנה", לארצנו הקדושה ולירושלים עיר הקודש, ובלשון הכתוב (במזמור פ"ז בתהלים) - "ולציון יאמר איש ואיש יולד בה", ש"הוא יכוננה עליון".

(משיחות שבת פרשת תצווה, ערב פורים קטן ה'תשמ"ט - התוועדויות תשמ"ט, כרך ב' עמ' 350-351)

"בניסן... עתידין להיגאל" - כבר בתחילת חודש אדר

ויהי רצון - והוא העיקר - שלא יצטרכו להמתין ב' חדשים עד לחודש ניסן, ש"בניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל", כיון שבהתחלת חודש אדר ראשון, ובפרט משבעה באדר . . . תהיה הגאולה האמיתית והשלימה ובניין בית המקדש השלישי וחנוכתו בפועל ממש.

ולהוסיף שבשנת העיבור שישנם ב' חדשי אדר, ששים יום, מיתווסף עוד יותר בתשוקה והגעגועים לחודש ניסן (שבו נגאלו ובו עתידין להגאל) במשך ששים יום, שעל-ידי זה ממהרים ומזרזים עוד יותר הגילוי דענייני חודש ניסן עוד בהתחלת חודש אדר.

(משיחות ג' ועש"ק פ' תצווה, ז' יו"ד וי"א אדר-ראשון, ה'תשנ"ב - התוועדויות תשנ"ב, כרך ב' עמ' 314-315)

הרד"ץ חן

הרה"ג והרה"ח הרב דוד-צבי (הירשל) חן היה מדמויות הפאר של חסידי חב"ד • הרבי הכירו בצעירותו והרבה לספר בשבחו, וגם ציטט מאמרים משמו וסיפורים אודותיו • "מעולם לא היה נער" העיד עליו הצמח-צדק • על הקיסר השיכור שנבהל לשמע ברכתו של הרד"ץ... • ומדוע הצטער כאשר תוקנו אלפי טעויות בהדפסה החדשה של הליקוטי-תורה?

וסופרים, ורבה היה גאון עצום, וזכה לקבל סמיכת חכמים מאדמו"ר מהר"ש" [בהמשך הרשימה ידובר אודות פרט זה].

הוזכר בהדרת כבוד

סיפר הרה"ג הרה"ח ר' יואל כהן שליט"א: אימו של הרבי, הרבנית חנה ע"ה, סיפרה כי כל אימת שהיו מזכירים את הרד"ץ בכיתם - היה זה בהדרת הכבוד הראויה (מרשימת הת' משה-לוי-יצחק שי' לאופר).

בשנת תרצ"ו שיגר כ"ק אדמו"ר הריי"צ לחתנו הרבי מכתב אודות החומר השייך לקובץ 'התמים' שקיבל ממנו, וכה כתב לו (אגרות קודש מוהריי"צ כרך ט"ו עמ' רכט): "על דבר תיקון הלשון, אין אני מוצא נחיצות בדבר, ואם כי ימי הבחורות נוצצים מהסגנון, הרי הוא מתאר הדבר כמות שהוא... והערתו בהנוגע להרד"ץ נ"ע, הרי אין אני בא לכתוב תולדותיו אלא סיפור בלבד".

ניתן לשער כי בשל גודל הדרת הכבוד שרחש לו הרבי (כאמור מעדותו של הר"י כהן שליט"א בשם הרבנית חנה ע"ה) ביקש להוסיף פרטים על

גאון חסיד ועובד

"רב בצערניגוב. מחסידי אדמו"ר מהר"ש ואדמו"ר מהורש"ב נ"ע. נפטר בירושלים ת"ו" - כך תיאר הרבי בקצרה את אישיותו של הרב חיים דוד צבי ב"ר פרץ חן ע"ה (בהערה בשולי שיחת כ"ק אדמו"ר הריי"צ משבת הגדול י"ב ניסן ת"ש - ספר השיחות קיץ ה'ש"ת עמ' 49 הע' 37).

בהזדמנויות אחרות הרחיב:

"יהודי בעל צורה, למדן גדול, ידע הרבה חסידות, ו'עובד', ועוד כמה וכמה מעלות טובות...", כך בהתוועדות י"ג תמוז תשכ"ב (תורת מנחם כרך לד עמ' 170 הע' 215).

ובשנת תשמ"ג (התוועדות תשמ"ג כרך א' עמ' 543): "מגדולי החסידים, ורב ולמדן גדול וכו'".

"הרב דצ'ערניגוב, למדן גדול, חסיד גדול, עובד גדול עם כל המעלות שבדבר" - התבטא הרבי בשנת תשל"ט (שיחות קודש תשל"ט כרך ב' עמ' 128).

ועוד בשנת תשמ"ט (התוועדות תשמ"ט כרך א' עמ' 166): "טשערניגוב היתה עיר מלאה חכמים



(צילומו בספר 'והאר עינינו בתורתך' עמ' קפה):
סמיכה מאדמו"ר מהר"ש וברכה מיוחדת
מאדמו"ר הצמח צדק.

עם השר שלמעלה

בהתוועדות שבת קודש פרשת צו, שושן פורים,
תשי"ד אמר הרבי (תורת מנחם כרך יא, עמ' 133 -
132):

המלכים שהיו ברוסיה היה ביכולתם לעשות כל
מה שליבם חפץ, כיון שלא היה על גביהם (מגבלות
של) 'קונגרס' וכיוצא בזה. בשנים האחרונות היה
קיסר רוסיה 'שיכור', וכשרצו היהודים לפעול עליו
בענין מסויים, היו יוצאים לקבל את פניו בספר-
תורה.

באותה תקופה כיהן הרד"ץ ברבנות
בטשערניגאוו, וכשהגיע הקיסר לשם לביקור, נהג
הרד"ץ בהתאם לסדר הנ"ל, ויצא לקראת הקיסר
כשהוא לבוש 'סירטוק', ונושא ספר תורה, וכשהגיע
בסמיכות לקיסר - עמד על מקומו, הניח את ידו על
מצחו [כך היה סדר הנהגתו של הרד"ץ: לפני שהיה
מברך ברכה, היה מניח את ידו על מצחו ומכוון
כוונת הברכה - ש"הוי"ו הוא היה הוה ויהיה כאחד,
"אלקינו" הוא כחוננו וחיותנו כו'], ובירך "שנתנו מכבודו
לבשר ודם" בקול רם, כדי שיענו אחריו אמן.

הקיסר ראה שעומד לידו יהודי לבוש בצורה
מוזרה, אוחז בידו ספר תורה, ומרים עליו את קולו...
עד שהסבירו לו את פשר הענין.

לאחר ששב הרד"ץ לביתו, פנה אליו מאן דהו
בתמיהה:

הרי יודע כתר שהקיסר הוא 'שיכור' וכו', ואיך
אפשר להתייחס אליו בצורה (רצינית) כזאת - לברך
ברכה, ולצאת לקראתו עם ספרי תורה וכו'?
ענה לו הרד"ץ: אינך מבין! הרי יש לו שר
למעלה!

אותיות קדושות..

סיפר הרבי בהתוועדות שבת קודש פרשת בהר-
בחוקותי תשי" (תורת מנחם כרך א' עמ' 79):

החסיד רד"ץ היה נוהג ללמוד משניות עם
נכדו. פעם אחת כשהנכד לא הבין את ההסבר של

תולדותיו וימי חייו, ועל כך היה מענה הריי"צ
במכתבו.

הצמח צדק העיד עליו

ברשימות היומן משנת תרצ"א כותב הרבי
(רשימת היומן תרצ"א עמ' רו):

הצמח צדק אמר על רד"ץ שמעולם לא היה נער
("א אינגעל").

ובמקום נוסף (שם עמ' תנה):

הצמח צדק אמר על רד"ץ - כך סיפר [אדמו"ר]
מהר"ש נ"ע - שהוא עובד אלקים.

ובשנת תרצ"ד (שם עמ' שלה):

הצמח צדק לכל בר מצווה היה אומר דרוש
מתחיל "נעשה אדם". הבר מצווה של רד"ץ היה
בליבאוויטש, ואמר הצ"צ דא"ח "נעשה אדם".
בחדש כסלו תרצ"ג רשם כ"ק אדמו"ר מה
ששמע מכ"ק אדמו"ר מוהריי"צ (רשימות היומן
עמ' ש):

אדמו"ר מהר"ש נ"ע נתן סמיכות בכתב יד קדשו
מוש - לשלשה: רד"ץ, ר' יעקב מרדכי בעזפאלאוו,
ור' משה ראזענבלום...

ר' פרץ חן היה רב בבעשענקאוויץ, ובנו רד"ץ
- בחייו - רב בנעוועל. אחר כך העתיק ר' פרץ
(מבעשענקאוויץ) וקיבל הרבנות בנעוועל, ורד"ץ
עבר לצ'רניגוב.

כשערך הרבי את ספר התולדות אדמו"ר מהר"ש
בשנת תש"ז כתב (שם עמ' פא):

נתן סמיכה בכתב יד קודשו לשלשה אחרי
שבחנם בעצמו: הרה"ג והרה"ח הר' דוד צבי חן
וכו'...

בהתוועדות שבת קודש פרשת ויצא י"א כסלו
תשמ"ג כשדיבר הרבי אודות אישיותו צייץ:

שהיה מגדולי החסידים, רב ולמדן גדול וכו', ועד
שהוא מהיחידים שקיבלו סמיכה מאדמו"ר הצמח
צדק.

אחד החסידים (הרב אברהם בער בלסופסקי)
פרסם באחד הקבצים של 'הערות התמימים ואנ"ש'
שיצאו לאור על ידי ישיבת חב"ד מוריסטון הערה
על הסתירה לכאורה לאור הנזכר לעיל, האם
הסמיכה ניתנה מהרבי מהר"ש או מהרבי הצמח
צדק. את התשובה לכך צייץ הרבי בכתב יד קדשו



אָפּגעלייגט) אצלם הענין בוודאות ובבהירות.
כאן לא מצויין שמו של הרד"ק. יתכן שהסיבה
 לכך היא כי גם חברו החסיד ר' יעקב מרדכי
 בעזפאלאו היה רגיל להתבטא כך, כמוכא במספר
 מקומות משמו (ראה תורת מנחם כרך ח' עמ' 113.
 כרך ט' עמ' 108. כרך יד עמ' 43 כרך כד עמ' 47.
 כרך כה עמ' 268).

העיקר להתייגע בחסידות!

בהתוועדות ט"ו שבש"ט תשל"ט (שיחות קודש
 תשל"ט כרך ב' עמ' 128. וראה גם המלך במסיבו
 כרך ב' עמ' רכח"ט) סיפר הרבי:

מספרים אשר בשעה שהדפיסו את הספר
 'לקוטי תורה' בוילנה בחיי כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב
 נ"ע התעסק החסיד ר' אנשיל אראנאוויטש בהגהת
 הספר, ותוקנו אז כשלושת אלפי טעויות דפוס.
 כשהביא הנ"ל את הספר לליובאוויטש לכ"ק
 אדמו"ר מוהרש"ב, היה הרבי מאד מרוצה מכך.
 כשראה זאת (את הרבי מרוצה וכולם מרוצים) פנה
 לר' דוד הירשל מטשערניגוב (הרד"ק) וסיפר לו
 זאת. אולם אז הבחין בארשת של חוסר שביעות-
 רצון על פניו.

אמנם, להתבטא התבטאות חריפה (נגד הענין)
 לא רצה הרד"ק, שכן נאמר לו שהרבי (מוהרש"ב)
 מרוצה; אך כששאל אותו ר' אשר: מדוע אינך שמח
 מהעובדה שנעשה דבר טוב והגיהו (מטעויות דפוס)
 את ספרו של אדמו"ר הזקן?!

הסביר לו הרד"ק:
 כל ענין החסידות איננו דווקא להבין בשכל
 אנשי, אלא העיקר הוא שהשכל יהיה מונח ושקוע
 בענין (אלוקי) של חסידות.
 וממילא כאשר ישנו ענין שבו ישנו טעות כן
 שהדברים אינם מובנים, נדרשת יגיעה זמן רב, עד
 אשר הוא תופס שישנה טעות.

כאן הוסיף הרבי הסברה במאמר המוסגר:
 [מלכתחילה לעשות טעות בספר חסידי (אובספר
 של נגלה) סתם כך, למי ישנו אומץ ("ברייטקייט");
 אולם לאחר שהוא נושא ונותן בהבנת הענין, בודק
 כמה כתבי"ד, ומתעמק ויורד לעמקו של דבר, מגיע

זקנו (הסב) בדברי המשנה, נענה הרד"ק והפטיר:
 "הייליקע אותיות" [= "אותיות קדושות"]...
 ופעם אחרת בשנת תשכ"ב (תורת מנחם כרך לד
 עמ' 170 הערה 215) אמר הרבי שהיתה זו אמרה
 שגורה בפיו מפעם בפעם ("לפעמים") "בהיותו
 במצב של דקות באמצע הלימוד (דבר שהיה יכול
 לקרות באמצע הלימוד, באמצע התפילה, ולפעמים
 גם באמצע האכילה) - היה אומר: "פלאי פלאים!
 אף מילה אינה מובנת, משנה קדושה" ("קייין איין
 וואָרט ניט פאַרשטאַנדיק, אַ הייליקע משנה")...
 בליל ה' דחג הסוכות תשמ"ט (התוועדויות
 תשמ"ט כרך א' עמ' 166) אמר הרבי:

אפילו אם אינו מובן [=הפירוש והענין
 שה"צמצום" אינו כפשוטו] הרי כן הוא אמיתית
 הענין, כפי שמספרים חסידים אודות ר' הירשל
 טשערניגאבער שלאחרי שהיה מבאר ענין עמוק
 בחסידות, היה מסיים, שגם אם לא מבינים כו',
 מכל מקום, ("אזוי אזוי איז דער ענין") "כך כן הוא
 הענין".

וכך גם בשבת קודש פרשת בלק תשמ"ה
 (התוועדויות תשמ"ה כרך ד' עמ' 2532):

וכידוע פתגם הרד"ק בנוגע לענינים עמוקים
 שקשה לבארם בשכל - "כך כן הוא הדבר" ["אזוי
 אזוי איז די זאך"]...

בהתוועדות שמחת בית השואבה תשכ"ד (תורת
 מנחם כרך לח עמ' 879) הקשה הרבי על דברי
 הרמב"ם בענין קדושה ראשונה וקדושה שנייה
 הדורשים ביאור והסבר, שלכאורה אינם מובנים
 כלל, ובלשונו של ר' דוד הירשל: "פלאי פלאים,
 אף מילה אינה מובנת..."

בשיחה מוגהת של הרבי מפורים קטן תשל"ח
 (לקוטי שיחות כרך כא עמ' 334) הובא מדברי
 האריז"ל שדרא דעקבתא דמשיחא הוא בדומה
 לדורו של משה רבנו והרבי התבטא:

אם מבינים זאת ואם לאו - "כזה הוא הענין"
 ("אזוי איז דער ענין").

בהערה שם (88) נאמר:
 לשון כמה מזקני החסידים לאחר שקלאז'טריא
 עמוקה בעניני דא"ח [=חסידות] ובכליזאת לא
 נחה דעתם בהבנת הענין לתכליתו, אלא שהונח



בעצבות (גם קודם ההגהה) כי גם בזה קצת מעלה על כל פנים.

גם בשבת פרשת ויצא תשמ"ג (התוועדות תשמ"ג כרך א' עמ' 543) אמר הרבי מעין דברים אלו:

והנה, פתגם הנ"ל הוא עניין של "צחות", וזהו "הרגש" של הרד"ך; אבל בנוגע לפועל ממש - ישנו פסק-דין בשולחן ערוך שאסור להשהות ספר שאינו מוגה, אלא שצריכים להגיה את הספר ולתקנו בהקדם האפשרי, ואז-ללמוד ולהתייגע בספר מוגה.

בדומה לכך אמר הרבי בהודמנות אחרת ('המלך במסיבו' - מדיבורי יום שמחת תורה תשל"א):

אבל זה היה אצל חסיד בדרגתו של הרד"ך ("יע פארשטיין, ניט פארשטיין דער עיקר האַראָווען אין חסידות") "כן להבין, לא להבין, העיקר להתייגע בחסידות".

הוא למסקנה (אחרי שבידו כמה ראיות והוכחות) שבהכרח לומר שיש כאן טעות-דפוס] -

מה התועלת אפוא בתיקוני הטעויות ב"לקוטי תורה" - פנה הרד"ך למגיה ר' אנשיל - הרי עד עכשיו היה יהודי משקיע שעה שעתיים או שלוש ומתייגע בהבנת המאמר, ומעתה יוכל לעבור על זה במהירות כמו מים, שכן אין דבר שיעכב בעדו (שהרי הטעויות תוקנו), ואחר-כך איננו יודעים במה יהיה עסוק, וייתכן שילכו לישון - כי שוב לא יצטרך להתייגע להבין את הדברים שבהם היו הטעויות מקודם לכן!

לאחר התוועדות זו הוסיף הרבי וכתב (הדברים נדפסו בלקוטי שיחות כרך כד עמ' 540):

אף שסיפרתי ברבים, מובן שבכלל זוהי עבודה בדרגתו של הרב דוד הירש מטשערניגאוו מה שאין כן על דרך הרוב, נוסף שאסור להיות ספר שאינו מוגה (כפסק-דין השולחן-ערוך [ראה יורה דעה רעט סעיף א']) - כוונת סיפורי בעיקר שלא ליפול

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 072-2770130

פרשת תצווה

ואתה תצווה את בני־ישראל (כז,כ)

מדוע נאמר "תצווה את בני־ישראל", ולא "דבר אל בני־ישראל", כבתחילת פרשת תרומה? ההסבר לכך: בפרשת תרומה נאמר "דבר", שהוא מלשון הנהגה (כמו "יִדְבַר עִמָּם תַּחֲתִינוּ"), כי משה היה צריך להנהיג את העם ולהדריכו כיצד לתת את תרומת ה'. לעומת זה, בפרשתנו נאמר "תצווה" - מלשון צוותא וחיבור - כי משה צריך לחבר את בני־ישראל אליו. שכן על־ידי התחברות והתקשרות זו, בוודאי יזכו להשיג חכמה עילאה, הנקראת 'שמן', ויבינו את סודות התורה שניתנו בכ"ב אותיות. זהו שנאמר "את בני־ישראל", כלומר, כל האותיות מא' ועד ת'.

(אור־תורה פרשת תצווה דף לו עמ' א)

ויקחו אליך שמן זית זך (כז,כ)

שמן - רומז לתורה, כנודע.

זך - בגימטרייה 27, והם כ"ב אותיות הא"ב וחמש האותיות הכפולות (מנצפ"ך).

"ויקחו אליך שמן זית זך" - כל (אותיות) התורה, לרבות מנצפ"ך, כולן נמסרו למשה ומיוחסות לו. זהו שאמרו רז"ל (מגילה ב): "מנצפ"ך - צופים (נביאים הראשונים) אמרום", והקשו: "והלא אין נביא רשאי לחדש דבר מעולם", ותירצו "שכחום, וחזרו וייסדום". הרי שגם אותיות מנצפ"ך מיוחסות למשה, אלא שהנביאים גילו דברים שנשכחו. הוא הדין לכל דברי הנביאים והכתובים - שורש כולם בתורה וכולם מתייחסים למשה, אלא שהם חזרו וייסדום.

זהו שאמרו רז"ל (ספרי מטות ב): "כל הנביאים נתנבאו בכה, מוסיף עליהם משה שנתנבא בזה" - דברי הנביאים והכתובים נאמרו קודם לכן בתורה והנביא רק מגלה את מה שכבר היה. לכן נתנבאו ב'כה'. אבל נבואת משה היתה חדשה, שלא נשמעה מעולם. לכן נאמר 'זה', כלומר: ראה זה דבר חדש.

(אור־תורה פרשת תצווה דף לו עמ' ב)

שמון זית זך (כז,כ)

זך: בלי שמרים (רש"י)

מפירושו של רש"י משמע שתיבת "זך" אמורה על השמן, אך ה'אבן עזרא' מפרש שתיבת זך אמור על הזית, דהיינו שהזית צריך להיות נקי ושלם.

והרי הסבר לשני הפירושים, על־פי פנימיות העניינים:

הזית הוא מר, ולכן הוא מורה על רע וחושך; אך בפנימיותו - הוא המקור שממנו נמשך השמן. שמן רומז לחכמה, ולפי זה הזית (מקור השמן) רומז לדרגה נעלית ביותר, למעלה אף מהחכמה. חכמה היא ראשית



הגילוי ולפי זה הזית הוא למעלה מהגילוי, ולכן הוא בבחינת 'מר' ו'חושך'.
ה'אבן עזרא' מפרש לפי פשטות העניינים (שזית רומז לרע וחושך), לכן הוא אומר שצריכה להיות זהירות מיוחדת בבחירת הזית, כדי להוציא ממנו (על-ידי כתישה) 'שמן' וביטול. כלומר, הזית עצמו צריך להיות 'זך'.

לעומתו, רש"י מפרש לפי פנימיות עניין הזית (כי בפירוש רש"י גנוזים גם סודות התורה), ולכן הוא סובר שאין צורך לנקוט זהירות לגבי הזית עצמו, כי הזית הוא דרגה נעלית ביותר. הזהירות צריכה להיות לגבי השמן, דהיינו בהמשכה לבחינת חכמה, שהיא כבר שייכת אל העולמות. כאן יש חובה להיזהר שה'שמן' יהיה נקי מכל תערובת.

(ליקוטי שיחות כרך יא, עמ' 131-132)

כתית למאור (כו,ב)

אומר רבינו הזקן:

על-ידי 'כתית' - התבטלות וכתישה עצמית, מגיעים לבחינת 'מאור' שבתורה.
לימוד התורה צריך להיות בביטול והנחת עצמותו של הלומד, מתוך ידיעה והכרה שהוא לומד את חכמתו ורצונו יתברך; ולא זו בלבד שלומד בהתמדה ושקידה, אלא שמסלק את עצמו בסילוק אמיתי, שכל חפצו יהיה אך ורק בתורת ה' וחכמתו יתברך, וישעבד שכלו לגמרי מכל וכול.
ויש להוסיף: זהו שאנו אומרים בתפילה - "ונפשי כעפר לכול תהיה (ועל-ידי זה) - פתח לבי בתורתך".

(ליקוטי שיחות, כרך ד, עמ' 1276)

ועשית חשן משפט (כה,טו)

במילה 'חשן' שני רמזים מנוגדים:

א) בכתבי האריז"ל מובא ש'חשן' אותיות 'נחש'.

ב) בספרים נאמר, משמו של רבי אפרים מבעלי התוספות, ש'חשן' בגימטריה 'משיח'.

הגוף רומז ל'נחש', כי הוא נקרא 'משכא דחויא' (=עורו של נחש), והנפש רומזת ל'משיח'. בזמן הגלות עניין ה'נחש' הוא בגלוי, כי סיבת הגלות היא החטאים, דהיינו התגברות הגוף על הנפש. ולאידך גיסא, עניין ה'משיח', אף שהוא קיים, הוא בהעלם.
עבודתנו אפוא היא - הגברת הנפש על הגוף, כלומר, להוציא ולגלות מהעלמו את ה'חשן' שבגימטריה 'משיח'.

(ליקוטי שיחות כרך יא עמ' 138)

ונשמע קולו בבואו אל הקודש (כה,לה)

יש שואלים: אמת שהמצב הירוד של דורנו מחייב פעילות נמרצת בהרכצת התורה וחיזוק היהדות, אבל מניין לנו שעבודה זו צריכה להיעשות ב'קול רעש גדול'? מדוע נחוץ לצאת לרחוב ולהשמיע שם בקול רם על הנחת תפילין, מזוזות כשרות וכיוצא בזה, דבר שלא ראינו בדורות הקודמים?
המענה על כך: על-פי כל הסימנים שציינו חז"ל בסוף מסכת סוטה, ברור שדורנו זה הוא הדור שלפני ביאת המשיח, הנקרא 'עקבתא דמשיחא' - 'שולי המעיל'. בשולי המעיל היו פעמונים ורימונים (הם יהודים השרויים בשפל המדרגה, בחינת 'דיקנין שכך'), וכשהם נכנסים 'אל הקודש' - תחת כנפי השכינה, היה 'נשמע קולו' דווקא, ללמדנו שדבר זה צריך להיעשות באופן של 'קול רעש גדול'...

(ליקוטי שיחות כרך טז, עמ' 341)

ברכת מזונות / הושענות

א. ב'התקשרות' גיליון תתמ"ט עמ' 13 הובא שכ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע אכל קרקר מסויים ובירך עליו מזונות, וביארה בזה המערכת שזהו על-פי מה שכתב בקצות השלחן (בדי השלחן סי' מח סוף ס"ק יא) שלפי אדמו"ר הזקן אפשר מעיקר הדין לברך מזונות על "עוגות יבשות" אם נרגש בהן תבלין אפילו מעט (או לפי האומרים שאדה"ז לא חזר בו בסידורו מדין כסיסה שבשו"ע).

אולם באמת צריך עיון גדול בכל זה. וזאת מכיוון שבבדי השולחן שהובא שם מסיים: "ובעל נפש יחמיר כמו שכתבנו בפנים". היינו שכל זה הוא רק מעיקר הדין, אבל לכתחילה אין ראוי לסמוך על הדעה שדבר שכוססים אותו (קרקרים וכדומה) מברכים עליו מזונות. וזאת על-פי שיטתו הידועה של אדה"ז (סדר ברה"נ פ"ב ה"ט) שנתבארה שם בפנים, ש"בעל נפש יחמיר לעצמו שלא לאכול [=את המינים השנויים במחלוקת] בלא נטילת ידיים והמוציא על לחם אחר תחלה", והקרקר הוא מכלל המינים השנויים במחלוקת. ולכאורה ייפלא, איך ייתכן שכ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע אכל זאת וברך עליו מזונות, וכי לא היה "בעל נפש"? ובעל כורחך צריך לומר, שגם זה בכלל הכלל הגדול שכללו לנו רז"ל (ב"ב קל, ב) - "אין למדין הלכה מפי מעשה... עד שיאמר לו הלכה למעשה". כלומר, שאין להסיק שום מסקנה לעניין פסק הלכה, אפילו אם ראו שהרב (גם אם הוא גדול בתורה צדיק וקדוש) נהג כך לעצמו (ובפרט אם הדבר לא נעשה בפני רבים), שכן ייתכנו סיבות שונות שאינן ידועות לתלמיד שבגללן הרב נהג כן, עד שיאמר הרב לתלמיד הוראה ברורה: עשה כן הלכה למעשה. וכן גם בענייננו - ידוע שבריאיותו של כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע בשנותיו האחרונות היתה לקויה ביותר, ולכן ייתכן שבגלל מצבו הבריאותי אולי הוצרך לזה.

ועוד זאת, גם מבלי להביא בחשבון את מצבו הבריאותי של כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ, כדאי להזכיר כאן את דבריו הנפלאים של אדמו"ר הזקן (מאה שערים עמ' 78) ב"עניין המעשה דר' וואלף קיצעס תלמיד הבעש"ט ז"ל, שלא אכל מבשר שלו [=של הבעש"ט], שלא הוכשר בעיניו המליחה על-צד-היות-טוב והיה מחמיר על עצמו... [וביאר שם אדה"ז] הטעם בזה, שמגדולים בהנהגתם אין למדין אלינו בדינים הנגלות לנו באיסור והיתר כשר ופוסטל...". וראה בספר מגדל עז עמ' שעה שהביא כן מעוד צדיקים, וכן הביא שם ביאור פנימי מכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו בזה. ומכל זה מובן שאין ללמוד מדברים אלו וכיוצא בזה הלכה למעשה. ב. שם בעמ' 14 בהערת המערכת 9 הובאה עדות על כך, שהרבי בזמן ההקפות בהושענות דחול המועד סוכות "אמר את כל הפיסקא בעומדו ליד הסטנדר, ואחר כך רק הסתובב עם הד' מינים... ולא אמר כלום". צריך עיון גדול בזה, איך אפשר לדעת שאמר את הכול בעומדו ליד הסטנדר? - וכי הוא אמר בקול הנשמע לרבים, או מישהו עמד בסמוך כל כך ממש באופן שיכול היה לשמוע מה הוא אומר?! - והרי יתכן מאד שאמר שם כנהוג, רק עד "אותיות ס' או ע'" שמתחיל הש"ץ לומר בקול רם, ומשם ואילך, כיוון שלא רצה לומר בעל פה, וגם לא רצה להטריח מישהו להחזיק לפניו סידור, יצא ידי חובה בשמיעה מהש"ץ בתורת "שומע כעונה".

ולעניות דעתי צריך להיזהר מאד בזה שמספרים על רבנו דברים מפי השמועה בלבד, או על סמך ראייתו של איש אחד (או גם יותר מאחד) שלא תמיד דייקו בראייתם.

הרב יעקב הלוי הורוביץ, ראשון לציון

1) ראה גם בסה"ש תשמ"ח ח"א עמ' 151 ע"י ציון 8 - המערכת.

הלכות ומנהגי חב"ד

יום חמישי,

י"ג באדר"א

במנחה אין אומרים תחנון¹.

יום שישי

י"ד באדר"א, פורים קטן²

אין אומרים תחנון³, ואסור בהספד ובתענית⁴, וראה בהערות בקשר לתענית חתן ביום חופתו⁵. אך

1) סידור אדמו"ה לפני 'למנצח... יענד'.

2) שם זה (ובמקביל 'שושן פורים קטן') 'מצאתי לראשונה מתחיל ממנהיג ריש הל' פורים [בהוצאת מכון ירושלים - עמ' תיט]. ובדרכימשה לטור ס' תרצ"ז ס"ק ג' - לקוטישיחות כרך כו עמ' 210 הערה 8.

3) סידור אדמו"ה שם.

4) רמ"א ס' תרצ"ז. לוח כולל-חב"ד.

5) ראה תורת מנחם (ב) תשי"א ח"א עמ' 252, שהחתן והכלה התענו ביום זה (עד אחרי החופה, שהיתה בשעה מאוחרת יחסית). יש להדגיש, שהרבי לא יום את התענית אלא הסכים לה, כפי שיפר החתן דאז הרה"ת ר' צבי הירש שי חיטריק: "בעת הקבלת פנים בא הרב אייזנשטאט בטענה על זה שהתענו באותו יום שהיה פורים קטן, וענה לו רבינו: 'כמו ששואלים - כך עונים. שאלו אצלי האם כדאי להתענות, ועניתי שכדאי להתענות!' (מקדש ישראל עמ' 91). והקשה הרה"מ ח' ס' נטעי-גבריאל מדברי שו"ע אדמו"ה (ס' תכט ס"ז) על תענית באסרו-חג של פסח 'ואיסור זה אינו אלא מנהג, אבל מעיקר הדין אין איסור כלל להתענות בו, אלא שהמונע הרי זה משובח', וא"כ בעניינינו שמניעת התענית היא **מדינא** (כדעת רוב הראשונים שזו מסקנת הגמ' במגילה וב, וכפסק השו"ע והרמ"א ס' תרצ"ז ס"א, ואחרונים שהובאו בס' 'הנישואין כהלכתם' פ"ו סל"ח, וכ"פ בס' נטעי גבריאל ובלוח 'דבר בעתו', ע"פ המג"א ר"ס תקע"ג כיוון שיום זה נזכר בגמרא, וכ"כ בפשיטות באנציקלופדיה לתלמודית שצויינה ב'התועודיות' שם (1), צ"ע איך ניתן להחמיר ולהתענות.

ואולי הכוונה, דאף שפסקו לנהוג כך למעשה, אין הכוונה

מותר במלאכה⁶.

שמחת היום צריכה להיות מתוך 'שטרעם' (סערה) ורעש⁷, ובפרט ששמחת פורים קטן היא שמחה בטהרתה, שאינה מעורבת בעניין אחר כמו מצוות היום דפורים⁸.

מכיוון שפורים קטן הוא 'שלושים יום לפני החג' ד'פורים גדול⁹, זה הזמן¹⁰ לעורר אנשים נשים וטף

שהתענית אסורה מדינא, שהרי כבר כתב מהר"ם מרוטנבורג (במרדכי, מגילה פ"א ס' תשפ"ד) וכן הביא בביאור הגר"א (ס' תקס"ח ס"ז) שמסקנא זו היא רק ע"פ מגילת תענית, והרי קיי"ל (ר"ה יט, ב. טושו"ע ס' תקע"ג) ש"בטלה מגילת תענית", וכן הקשה בס' פתחיתשובה, הובא בס' ארחות-חיים להרה"צ מספינקא ס' תרצ"ז, ונשאר בצ"ע. אך הגר"א בס' זה לא נחלק כלל על השו"ע והרמ"א, ומסתבר שרק נהגו כן לחומרא, ע"ד מניעת תענית חתן ביום ט"ו בשבט שכתב המג"א שם 'כיוון שמוזכר בגמרא', היינו שיום זה מוזכר בגמרא, אף שלא נזכר שם איסור תענית כלל בט"ו בשבט. ולכן גם מניעת התענית בפורים קטן 'אינה אלא מנהג', ולכן יש מקום להתענות. וע"ע.

6) ראה ב"י (בשם סמ"ק) או"ח סו"ס תרצז. דרכימשה שם (דלא כאבודרהם שמחמיר בזה). עט"ז לשו"ע שם. אליהורבה וזוטא, ועוד - לקוטישיחות חכ"ו עמ' 213 הע' 34.

7) כמסקנת הרמ"א בסוף הל' פורים קטן 'וטוב לב משתה תמיד', עיי"ש בט"ז, שהכוונה שלא די ב'להרבות קצת בסעודה' [כלשון הרמ"א בתחילת דבריו שם, שהובאה גם בלוח כולל-חב"ד ליום זה] - לקוטישיחות שבעהרה הבאה.

8) ואדרבה, כיוון שהוא עניין נעלה ביותר (וגם כדי שתהיה שמחה בטהרתה ללא ענין של חיוב, המטיל עול ויראה) - לא ניתנה להיכתב בשו"ע במפורש אלא ברמז, כמבואר בלקוטי-תורה (פ, סע"ג) ע"פ מרז"ל "ערביני עלי דברי סופרים יותר מינה של תורה", שניסוך המים שהוא רק הלכה למשה מסיני, שמחתו למעלה מניסוך היין המפורש במקרא, ולמעלה ממנו ה'הקפות' דשמח"ת שהן מנהג ישראל בלבד (לקוטישיחות חכ"ו עמ' 215, ובארוכה 'התועודיות' תשמ"ו ח"ב עמ' 1081, עיי"ש).

9) כלשון אדמו"ה בסידורו.

10) על-דרך לימוד הלכות הפסח וההכנות לחג (שו"ע אדמו"ה ז



המאמר ד"ה 'ואתה תצווה' ה'תשמ"א - המיוסד על המאמר הנ"ל - הוא מאמר החסידות האחרון שיצא מוגה על-ידי הרבי, לקונטרס 'פורים קטן - ה'תשנ"ב'¹⁴, וחילקו בו-ביום בידו הקדושה לכל אחד ואחד מהנאספים.

סוף זמן 'קידוש לבנה' (לכתחילה¹⁵): יום חמישי בלילה, אור ליום שישי, כל הלילה.

על ההכנות למבצע פורים, ולכל לראש - ללמוד את הלכות פורים ומצוותיו, ולהשפיע על כל אחד ואחת מישראל ללומדן ולהתכונן לקיומן¹¹.

בסיום כמה מכתבים מפורים קטן מסיים הרבי: "ובצחות לשון... 'זה הקטן - גדול יהיה'¹².

לפני שמונים וארבע שנים נאמר המאמר הידוע, ד"ה 'וקיבל היהודים' על-ידי כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע - פורים קטן תרפ"ז, בבית-הכנסת הליובאוויטשאי, מוסקבה "ברוב עם ובפירסום גדול (וגם לאחרי זה)"¹³.

במכתבו מפורים קטן תשד"מ (לקוטי-שיחות, כרך כו, עמ' 443) כתב הרבי: "זה הזמן להזכיר את עצמו וכן את כל אלה הנמצאים בסביבתו אודות המאמר..." ומפרט שם את ההוראות מזה לזמננו-אנו.

עוד התעוררות ללימוד מאמר זה בפורים קטן - בשה"ש ה'תשמ"ט ח"א עמ' 277 (להתחיל בערבו ולהמשיך גם לאחרי, עיי"ש). לקונטרס פורים תשמ"ט' הגיה הרבי את המאמר שלו ד"ה זה, מפורים תשי"א (סה"מ מלוקט ח"ג עמ' סו. במהדורת 'תורת מנחם' ח"ג עמ' נד. ובצירוף רשימת המאמר מגוף כתי"ק שלא נסתיימה - בס' 'תורת-מנחם - התוועדיות' תשי"א ח"א עמ' 283).

וראה באריכות בסקירה 'מאמר של אש' במדור 'ניצוצי רבי' ב'התקשרות' גיליון תרע"ז, וש"נ.

14 'ספר המאמרים - מלוקט' חלק ו עמ' קכט. במהדורת 'תורת מנחם' ח"ג עמ' לד.

15 בדיעבד סומכים להקל לקדשה אף בליל ט"ז, ח"י שעות אחרי הזמן של חצי כ"ט י"ב תשצ"ג מהמולד האחרון (ראה שו"ת חתם-סופר ועוד פוסקים שהובאו ב'שערים מצויינים בהלכה' על קיצור שו"ע סי' צו ס"ק ט. וכן נמסר ע"י הרה"ח הגר"י לנדא ע"ה בשם כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע, 'כפר חב"ד' גיליון 986 עמ' 35). אבל הפעם שזמן זה חל בליל שבת, ואנו נמנעים לגמרי מלקדש אז (כמ"ש שם) - חייבים לקדש עוד ביום חמישי בלילה.

ר"ס תכט), וכשם ש"באחד באדר משמיעין על השקלים" (שקלים פ"א מ"א).

11 כ"ז (כולל ההערות 10,9) מלקוטי-שיחות חכ"א עמ' 345,331.

12 אג"ק כרך יד, עמ' תכח-ט.

13 ספר המאמרים תרפ"ז עמ' קי. המאמר נדפס לראשונה בקובץ 'התמים', חוברת ז', תמוז תרצ"ז, עמ' לו (במהדורת כפר חב"ד, כרך ב עמ' 672) לאחר עשר שנים - בשנת תרצ"ז (ואו נוספו לו 'הקיצורים'). בשנית - בקונטרס פט, ספר המאמרים תשי"א עמ' 180, וראה במבוא ובנספח שם. כן היתה הוראה להדפיס קונטרס זה שוב וללמוד בו, לקראת ארבעים שנה לאמירתו - ה'תשכ"ז, וכן היו הוראות (להדפיסו ו) ללומדו פעמים רבות בכ"כ שנים. יומן אדמו"ר מהוריי"צ מיום זה נדפס בשה"ש תרפ"ז עמ' 151.

במאמר זה דורש הוא מסירות-נפש בכלל, וביחוד על החינוך, ומבטיח שדווקא תשב"ר שלמדו בתנאים הללו - לימודם ישבית אויב ומתנקם, ואדרבה, עיי"מ ס"נ זו יזכו לגאולה.

בשנת תשל"ח היתה התוועדות מיוחדת ב'פורים קטן', שכסיבתה הראשונה ציין הרבי את "התחלת היובל השני" לאמירת מאמר זה (לקוטי-שיחות כרך כא עמ' 326). אז אמר הרבי מאמר שלו ד"ה זה, סה"מ מלוקט ח"א עמ' שיו, במהדורת 'תורת מנחם' לפי סדר החודשים ח"ג עמ' מד).

לזכות
אנשי החסד הדגולים
הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו
ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש